

VIII.

HØRER VED HOLBÆK LATINSKOLE JENS
JØRGENSENS BØGER 1650.

Af Johan Jørgensen.

Som så mange af de mindre latinskolels historie er også Holbæks ret dårligt overleveret¹. Allerede af den grund turde følgende fortegnelse over den hidtil ukendte hører Jens Jørgensens efterladte bøger kunne påregne interesse².

Jens Jørgensen må have virket i Holbæk i hvert fald fra 1644, da der blandt bilagene i skiftet efter ham findes en opgørelse fra borgmester Herman Eggers, hvor den ældste post er dateret 21/9 1644³.

Hvad selve bogfortegnelsen angår, viser den naturligvis først og fremmest, hvad en fattig akademiker — boets gæld overskred formuen med 179½ dr. — har ejet⁴, men giver tillige visse vink om skolens forhold.

Uden at kommentere listen i enkeltheder skal følgende fremhæves. Tilstedeværelsen af Golius' dengang nyligt

¹) jfr. Bjørn Kornerup i *Fra Arkiv og Museum* V, 603 ff.

²) listen findes som bilag blandt skiftedokumenterne for 1649—54 i Holbæk byfogedarkiv, Landsarkivet for Sjælland m. m.

³) samme opgørelse er i øvrigt ikke uden interesse, der forekommer smålån på nogle få daler, gentagne køb af sort klæde, udlæg til køb af bøger i Roskilde (3 mrk. i 1649) og af medikamenter i København, m. m. ialt skyldte Jens Jørgensen borgmesteren 278 daler, hvorimod han havde krav på 5½ års løn: 165 daler —. En anden opgørelse tyder på, at Jens Jørgensen har haft bolig i latinskolen (den endnu stående gamle klosterfløj), idet det kuriøst nok ses, at han har fået bragt øl og brændevin op i skolen, hvor han åbenbart har ligget syg de sidste dage før sin død.

⁴) skifteprotokol 1641—50 fol. 230 Holbæk byfogedarkiv, Landsarkivet for Sjælland m. m. — det kan til sammenligning anføres, at skiftet efter Lisabeth Christensdatter gift med Jens Oelsen forrige latin-skolemester i Holbæk viser et overskud på 871 dr. *ibid.* fol. 108 ff. 1647 8/4.

(1644) udkomne græske grammatik, endda i flere eksemplarer, må uden tvivl tages som et tegn på, at man i Holbæk har været velorienteret m. h. t. lærebøger¹. Overhovedet findes et ganske fyldigt udvalg af tidens lærebøger, selv store og dyre værker som Ambrosius Calepinus' latinske lexikon og Povl Jensen Koldings *Etymologicum Latinum*, og efter bøgerne at dømme må man vel sige, at Jens Jørgensen har været godt rustet til sin gerning.

Dictionarium Hexaglottorum Calep. fol.

Conciones Leonhardi fol.

Etymol. Colding fol.

Holstens Crønck fol.

Brentius in Evang. Joh. fol.

Catechis. dansch Peder Lauridz. quart

Expositio Actum viteberg 4

Lychnus prophet. Broch. 4

Gram. lat. et graec. 8²

Justinus 8

Logica Mindani 8

Logica Philippi 8

Odyss. Homeri 8

Epist. Lipsii 8

Gram. Golii 8

Sim. Paul. in Eo pars I 8

Hypomnimata Bald. in Epist. 8

Gabriel jnchinus de 4 noviss. 8

Compend. Doct. Coelest. Gessner 8

¹) Theophili Golii *Grammatica graeca sive educatio puerilis in usum scholarum* (1644) fandt anvendelse langt frem i tiden. Danske udgaver kom 1735, 1766 og 1775. Jfr. Bjørn Kornerup, *Ribe Katedralskoles Historie II*, 1952, s. 274. — Omvendt er en bog som Johann Brenz' kommentar til Johannesevangeliet et eksempel på, hvorledes bøger går fra ejer til ejer, idet dette værk var almindeligt i gejstliges bogsamlinger et århundrede tidligere jfr. *Kirkehist. Saml.* 3. R. I, 165 ff.

²) overstreget.

Gramat. Golii 8
 Logica Philippi 8
 Fabulæ Aesopi 8
 Tyrocinus Music. Corbeij 8
 Precat. Arenar. 8
 Armand De bello visu 12
 Psalterium David 12
 Frid. de resurrect. 8
 Dialect. Rami 8
 Rhetor Godenij 8
 Sadoletus¹⁾ de officiis eorum qui docent 8
 Logic. Crellij 8
 Examen Philippi 8
 Syntagma Log. Polani 8
 Ny Testament dansch 4
 Epist. Cicer. 8
 Formularbog tysck 8
 Brutum fulmen Sixti papæ 8
 psal 102 Resen 8
 fandens 4 døtre 8
 M. Poffvel offr Christi pine 8
 M. Poffvel offr opstandelsen 8
 Terentius 12
 psalter polt. Hassæi 12
 Enchirid. Dedechindi 12
 Cateches. Dieter 12
 Ethic. Barthol. 12

 12. bøger in 12. adskillige
 42 gamle bøger, med spender oc foruden spender

 End nogle gamle skreffne bøger som inted kand
 actes noget at due.

— Calepinus vurderes til fire sletdaler og Koldings Etymologi til een. De øvrige »kand een huer selff dømme,

¹⁾ Antagelig Jac. Sadoletus, De liberis recte instituendis liber, Venedig 1533.

huor høit hand dem vill anamme och betale«. Selv om der senere er tilføjet: »bleff dog siden Vurderit for 25 drsl.«, så kan det ikke nægtes, at disse bøgers skæbne må have formet sig, som senere Blicher skildrede det: »Igaar blev salig Hr. Søren Bøger solgte: jeg kjøbte for to Daler; jeg fik saa mange, jeg kunde bære«.
